

УДК 343.132 (100)

В.Г. Дрозд

**ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ОБМЕЖЕННЯМ ВОЛІ
ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ
КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

У статті наведено види запобіжних заходів, пов'язаних із обмеженням волі за кримінальним процесуальним законодавством країн, що приєдналися до Європейського Союзу. Зокрема, розглянуто застосування запобіжних заходів у Австрії, Бельгії, Болгарії, Естонії, Латвії, Литві, Німеччині, Угорщині, Словенії, Сполучених Штатах Америки, Чехії тощо. Зосереджено увагу на інституті пробації, указано його можливості застосування під час досудового розслідування.

Ключові слова: запобіжні заходи, обмеження волі, країни-члени Євросоюзу, інститут пробації, кримінальне судочинство, арешт, домашній арешт, тримання під вартою.

Постановка проблеми. Реформування нашої країни – це справа не лише держави, але і її громадян. Важливу роль у цьому процесі відіграє наука, завдяки якій відбувається пошук якісно нових підходів до вирішення проблем нормативно-правового врегулювання процесу розслідування злочинів. Важливого значення набуває вивчення та аналіз міжнародного досвіду щодо застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню кримінального процесуального законодавства зарубіжних країн приділяли увагу такі дослідники, як Л.В. Майорова, В.М. Махов, М.Г. Стойко, О.Я. Сухарева, Н.В. Ткачова, А.С. Шагіняна. Водночас питання застосування запобіжних заходів у країнах-членах Євросоюзу потребують додаткової уваги, оскільки становлять особливий інтерес для реформування кримінального судочинства України, підвищення обізнаності суддів, працівників органів внутрішніх справ, прокуратури та адвокатського корпусу.

Формування цілей. Метою статті є аналіз кримінального процесуального законодавства країн-членів Євросоюзу щодо видів запобіжних заходів, пов'язаних із обмеженням волі.

Виклад основного матеріалу. У Австрії до заходів, що обмежують волю належать: тимчасове затримання та попереднє тримання під вартою (арешт). Ці заходи застосовують тоді, коли мета арешту не може бути досягнута за допомогою інших більш м'яких заходів, розглянутих автором у попередніх працях [1, с. 81]. У Австрійському кримінально-процесуальному праві є інститут перевірки судом обґрунтованості тримання обвинуваченого під вартою. Це забезпечує можливість перевірити не лише обґрунтованість арешту, але й захистити інтереси обвинуваченого від незаконного тримання під вартою. Особливого значення це набуває тоді, коли в нього немає захисника.

В Угорщині на досудовому слідстві поліція може тримати підозрюваного під вартою 72 години, поки проводиться слідство. Суд може при-

йняти рішення про попереднє ув'язнення (повернення під варту) на вимогу прокурора. Закон передбачає автоматичний перегляд судом тримання під вартою. Попереднє ув'язнення не може продовжуватися більше трьох років, а підстави й необхідність попереднього ув'язнення мають переглядатися не рідше одного разу на шість місяців. Якщо після закінчення трьохрічного періоду справу не розглянуто, особу, яка знаходиться у попередньому ув'язненні, має бути звільнено.

Новий Закон про кримінальне судочинство (деякі частини якого ще не набули чинності) надає суду можливість видати наказ про домашній арешт. Домашній арешт може призначатися у формі заборони залишати місце проживання за певною адресою; така заборона постановляється судом, нагляд за її дотриманням здійснює поліція. Суд розглядає домашню адресу як місце тримання під вартою (Директива Департаменту юстиції та Міністерства внутрішніх справ за № 2/2000/ від 26 лютого щодо виконання покарання у вигляді домашнього арешту) [2]. Існує також більш суворі форма домашнього арешту, яка передбачає, що особі не дозволяється залишати будинок, і при цьому поліція може постійно контролювати таку особу. Таким чином, в Угорщині домашній арешт може застосовуватися замість попереднього ув'язнення, нагляд за його здійсненням проводиться поліцією, а не за допомогою електронного обладнання. Провадження в кримінальній справі може бути відстрочено з причини лікування від наркотичної залежності. Згідно з р. 350 КПК відстрочка виконання покарання у вигляді тюремного ув'язнення (строком не більше одного року), штрафи та відстрочка призначення покарання можуть призначатися судом без проведення повного слухання, якщо правопорушник визнає себе винним і вчинений ним злочин є не дуже тяжким (карається позбавленням волі строком до двох років). Відстрочка виконання покарання у вигляді позбавлення волі або відстрочка призначення покарання можуть супроводжуватися наглядом офіцера пробачії [2, с. 95].

Деякі досудові втручання, такі як домашній арешт (Болгарія, Литва, Естонія, Латвія, Угорщина, Словенія), виховні заходи для неповнолітніх (Естонія), примусове лікування (Болгарія) є ідентичними з санкціями та заходами, які також можуть бути призначені судом після судового розгляду. Ці втручання можуть застосовуватися як умови, які також можуть супроводжувати покарання з відстрочкою виконання або покарання з відстрочкою призначення, або можуть застосовуватися як досудові втручання самі по собі.

У Болгарії щодо повнолітніх застосовуються основні та додаткові запобіжні заходи, однак до тих, що обмежують волю особи належать домашній арешт та взяття під варту. Домашній арешт полягає в забороні обвинуваченому покидати своє житло без дозволу відповідного органу. А такий запобіжний захід, як взяття під варту застосовується якщо наявні обґрунту-

вання вважати, що обвинувачений вчинив злочин, який карається позбавленням волі або іншим більш тяжким покаранням, а також якщо докази у справі вказують на реальну небезпеку переховування обвинуваченого або вчинення ним іншого злочину. До неповнолітніх застосовуються такі види запобіжних заходів, пов'язаних із обмеженням волі: 1) поміщення у визначену судом школу-інтернат; 2) попереднє ув'язнення.

У розділі 73 КПК Республіки Чехія передбачена заміна взяття під варту наглядом. Беручи до уваги характер правопорушника та суть конкретної справи, мета позбавлення волі може бути досягнута засобами нагляду, який здійснюється офіцером пробації; позбавлення волі може бути замінене наглядом (розділ 73, параграф 1с. розділ 73, параграф 3 КПК) [3, с. 53, 55]. Якщо правопорушник не виконує обов'язків, покладених на нього у зв'язку зі заміною тримання під вартою, і при цьому причини для ув'язнення залишаються актуальними, суд та, після рекомендації державного прокурора на досудовому етапі, суддя можуть видати ордер на повернення під варту. Цікавим заходом, що застосовується до обвинуваченого у Чехії, є умовна відстрочка судового переслідування (розділи 307-308 КПК) [3]. У кримінальних справах, де закон вимагає призначення покарання у вигляді позбавлення волі максимум до п'яти років, суд або на досудовому етапі державний прокурор, може умовно відстрочити судове переслідування за згодою обвинувачуваного. Ця норма може бути задіяна, якщо обвинувачуваний визнає факт вчинення ним правопорушення, відшкодовує всі завдані збитки та домовляється з потерпілим про компенсацію.

Крім того, вона може бути використана у випадку, коли запропоновано іншу форму компенсації, та якщо таке рішення можна вважати доцільним, беручи до уваги характер правопорушника, його минуле та обставини справи. У разі відстрочки судового переслідування встановлюється період пробації, який триває від шести місяців до двох років. Після досягнення угоди між обвинувачуваним і потерпілим щодо методів репарації, обвинувачуваний отримує наказ про виконання цієї угоди протягом періоду пробації. Також обвинувачуваному наказують поводитися належним чином та вести законслухняний спосіб життя під час пробації.

Якщо протягом пробаційного періоду правопорушник веде законслухняний спосіб життя, виконує зобов'язання щодо відшкодування та дотримується всіх інших умов, то суд (або державний прокурор), який видав первинний наказ, може переглянути справу. У разі, коли реакція відповідача не вважається задовільною, судове переслідування може бути поновлене; також це може статися протягом періоду пробації.

В Естонії, за новим Кримінально-процесуальним кодексом, пробацію включено додатково до запобіжних заходів (п. 8) [4]. На стадії досудового слідства в Естонії застосовуються такі запобіжні заходи, що пов'язані з обме-

женням волі: 1) домашній арешт; 2) повернення під варту; 3) виховні заходи щодо неповнолітніх; 4) тримання під вартою; 5) примусове відвідування.

Відповідно до Кримінально-процесуального закону Латвії передбачено такі запобіжні заходи, що пов'язані із обмеженням волі до судового розгляду справи: 1) поліцейський нагляд (ст. 75.1); 2) домашній арешт (ст. 75.2). З 1995 року лише суддя може прийняти рішення про взяття правопорушника під варту до судового розгляду. Поміщення під нагляд поліції передбачає обмеження свободи пересування зі встановленням таких умов: відповідач не має права залишати своє постійне або тимчасове місце проживання, відвідувати певні місця або установи без дозволу слідчого органу, прокурора або суду (судді), або ж він має з'являтися в поліцейський відділок не менше двох разів на тиждень. Працівники поліції уповноважені заходити до помешкання даної особи з метою контролю її поведінки. Домашній арешт передбачає обмеження свободи пересування особи зі встановленням таких вимог: він не має залишати своє місце проживання, йому забороняється усно, письмово або через посередників спілкуватися з особами, вказаними в ордері. У разі необхідності поліція може вести спостереження за помешканням відповідача та контролювати його поведінку.

У червні 2002 року Парламент Латвії схвалив низку змін до Кримінально-процесуального кодексу, які надавали підстави для умовної відстрочки судового переслідування у справах про кримінальні та незначні правопорушення. У разі умовної відстрочки судового переслідування прокурор приймає рішення не вимагати негайного обвинувачення правопорушника, якщо останній не вчиняє нового правопорушення та виконує всі зобов'язання, покладені на нього під час періоду пробації, який триває від трьох до вісімнадцяти місяців.

Кримінально-процесуальним кодексом Литви дозволено застосовування таких досудових заходів, що обмежують волю підозрюваного: 1) домашній арешт може призначатися лише слідчим за ордером прокурора (ст. 100); 2) досудове взяття під варту може призначатися лише за ордером судді та протягом 48 годин від моменту арешту, при цьому підозрюваний має повторно постати перед суддею, який призначив досудове взяття під варту (ст. 104) [5]. Строки досудового тримання під вартою також визначені тим же кодексом і є розмовними лише на етапі досудового розслідування. Із початком судового розгляду справи строки досудового тримання підозрюваного під вартою встановлюються відповідно до необхідності. До розгляданого виду запобіжних заходів, що застосовуються до неповнолітніх, відносяться: домашній арешт та досудове взяття під варту (ст. 6 КПК Литви) [5].

У Румунії поліція має право затримати особу для проведення слідства не більше ніж на 24 години. Після закінчення цих 24 годин поліція може звернутися до прокуратури або суду за ордером на повернення під варту (попе-

редній арешт). Попередній етап закінчується тим, що поліція завершує проведення попередніх допитів, доходить висновку про наявність підстав до порушення кримінальної справи та передає її до прокуратури. Із цього моменту починається етап слідства, на якому прокуратура переймає відповідальність за підозрюваного та може застосувати до нього такі запобіжні заходи: підписка про невийзд і попередній арешт. Попередній арешт може бути застосований прокуратурою на строк не більше 30 днів, після чого цей період може бути продовжено, якщо прокуратура доведе, що для цього існують відповідні підстави та що виконуються спеціальні умови. На досудовому і судовому етапі прокуратура та суд можуть застосовувати й інші заходи. Якщо особа, яку було попередньо ув'язнено, несе відповідальність за дітей або інших осіб, які потребують опіки, судовий орган, що прийняв рішення про застосування попереднього ув'язнення, зобов'язаний проінформувати про це відповідні органи. У такому випадку може бути видано ордер про лікування, поміщення до стаціонару лікарні, арешт майна, реституцію.

У Словенії на досудовому етапі прокуратура може звернутися до служби пробачії й доручити їй скласти оціночну доповідь щодо підозрюваного чи обвинувачуваного для встановлення необхідності попереднього арешту. На експериментальному етапі така доповідь мала назву «оцінка ризику», оскільки використовувалася для оцінки ризику вчинення повторного злочину під час досудового або судового етапу. КПК Словенії передбачає такі альтернативи попередньому ув'язненню (поверненню під варту) – це заходи, що не пов'язані з обмеженням волі та домашній арешт (ст. 199а КПК). Суд може видати ордер на домашній арешт, згідно з яким обвинувачуваному буде заборонено залишати будинок, у якому він постійно чи тимчасово проживає, або державну лікувальну чи піклувальну установу, у якій він перебуває. Суд здійснює нагляд за виконанням такого заходу або безпосередньо, або через поліцію.

Аналізуючи країни північно-західної Європи неможливо залишити поза увагою Англію. Відтак, в Англійському процесуальному праві, зважаючи на особливості історичного розвитку інституту заходів кримінально-процесуального примусу, не проводиться чіткого розмежування запобіжних заходів та інших заходів процесуального примусу. Зокрема, не розмежовується поліцейський арешт (затримання) та попереднє взяття під варту [6, с. 84].

Відтак, до запобіжних заходів, що пов'язані із обмеженням волі в Англії, належить арешт (затримання). Тривалість такого заходу не більше 24 години. За серйозними злочинами (наприклад, вбивства, нанесення тяжких тілесних ушкоджень тощо) строк затримання може бути продовжено до 36 годин. Однак, максимальний термін затримання становить 72 та 96 годин. Такий строк може бути встановлений під час першого розгляду матеріалів

справи, за результатами якого поліція має сформулювати обвинувачення та представити його в суд або звільнити заарештованого.

Відповідно до розділу 25 закону «О полиции и уголовным делам» поліція може арештувати особу без наказу судді за наявності таких умов: 1) коли невідомо ім'я та адреса підозрюваного або є сумніви, що він правильно назвав своє ім'я та адресу; 2) є підстави вважати, що арешт необхідний для припинення фізичного впливу на людей або власність із боку підозрюваного; 3) є підстави вважати, що арешт убезпечить від фізичного впливу самого підозрюваного; 4) арешт необхідний для попередження повторного вчинення злочину підозрюваним; 5) для захисту дитини або іншої безпорадної особи від підозрюваного [6, с. 84]. У Лондоні констебль має право заарештувати: 1) будь-яку особу, маючи не те обґрунтовані підстави за підозрою у злочині, що підпадає під переслідування за обвинувальним актом; 2) особу, яка вештається в нічну пору доби та не може надати чітку інформацію про себе. Арешт за порушення громадського порядку має превентивний, профілактичний характер. Правопорушник зобов'язується мировими суддями не чинити таких дій і відпускатися на волю. У разі невиконання покладених обов'язків – підлягає судовому переслідуванню та направляється за ґрати [7, с. 41]. Попереднє взяття під варту або арешт на етапі попереднього розслідування значно відрізняється від затримання насамперед його тривалістю. Так, арешт до 70 діб починається з моменту закінчення поліцейського затримання та до початку розгляду магістратами справи по суті. Тримання під вартою може бути продовжено до 112 діб із моменту передачі до суду й до початку судового розгляду.

Інститут арешту в Бельгії чітко врегульований законом «О предварительном заключении» 1990 року. Строк арешту становить 24 години. Обмеження волі понад встановлений строк установлюється суддею, який вирішує питання про застосування попереднього арешту. Особу можуть затримати лише за наявності серйозних підстав підозрювати його у вчиненні злочину. Поліція Бельгії може затримати підозрюваного на місці вчинення злочину, такі ж дії може вчинити й приватна особа, однак у подальшому вона має повідомити про це компетентні органи. У всіх інших випадках органом уповноваженим вирішувати питання про арешт є прокурор [7, с. 41]. Судовий наказ про застосування запобіжного заходу у вигляді попереднього арешту в Бельгії називається «варрант». Таке рішення приймається: до підозрюваних у злочині, за який передбачено покарання не менше 1 року позбавлення волі; якщо відомо, що підозрюваний має на меті переховуватися від слідства, вчинити інший злочин, вступити у змову з третьою особою тощо. Поряд із попереднім арештом законодавством Бельгії передбачено можливість застосовувати такі запобіжні заходи: домашній арешт, наказ про обмеження пересування, заходи медичного впливу.

У Данії застосування найбільш важливих запобіжних заходів тягне за собою обмеження волі особи, щодо якої вони застосовуються. Досить цікавим є попередній арешт. Так, за законодавством Данії особа, проти якої порушено кримінальне переслідування, не є автоматичним суб'єктом попереднього арешту. Такий запобіжний захід не може бути застосований, якщо за вчинення злочину передбачено покарання у вигляді штрафу або інше «м'яке» покарання. Крім того, потрібна обґрунтована підозра у вчиненні адресного злочину (санкція за яке не мене 18 місяців), а також серйозні підстави вважати, що підозрюваний буде переховуватися від органів правосуддя або може вчинити новий злочин, або буде перешкоджати збору доказів. В особливих випадках (передбачених законом) такий запобіжний захід застосовується за необхідності захистити «публічне відчуття справедливості» або якщо є переконливі докази вини обвинуваченого, або якщо за вчинений злочин передбачено покарання у вигляді 6 років позбавлення волі [7, с. 50]. Цікавим є той факт, що строк попереднього арешту при засудженні особи до позбавлення волі вираховується із призначеного строку, а якщо особу виправдають, то вона має право на компенсацію.

За кримінально-процесуальним законодавством Федеративної Республіки Німеччини суддя має виключно важливі повноваження при застосуванні під час попереднього розслідування примусових заходів, що обмежують волю особи. Лише за наказом судді про арешт обвинувачений може бути взятий під варту. Прокурор може лише клопотати перед судом щодо видання наказу про арешт. Заарештований має бути негайно доставлений до компетентного судді, який не пізніше ніж наступного дня підлягає допиту у зв'язку з пропонуванним обвинуваченням. У разі затримання особа також має бути не пізніше наступного дня доставлена до судді, який проводить допит і вирішує питання щодо видання наказу про арешт або звільняє затриману особу. Арешт як запобіжний захід може бути обраний на термін до шести місяців, у виняткових випадках до одного року. Заарештований має право оскаржити арешт у вищому суді, вимагати скасування наказу про арешт або зупинення його виконання. За клопотанням заарештованого чи з власної ініціативи суд проводить усний розгляд законності та обґрунтованості арешту [8].

У Сполучених Штатах Америки розкриття злочину є обов'язком поліції, яка наділена широкими повноваженнями щодо застосування різних дій примусового характеру. Зазначені дії проводяться поліцією за попереднього або, у виняткових випадках, із подальшою санкцією суду. Формально така діяльність не розглядається як процесуальна, але фактично органи поліції можуть проводити повне розслідування. Кримінально-процесуальне законодавство США не регламентує заходи процесуального примусу, крім арешту та обшуку. Усі інші заходи процесуального примусу пов'язані з арештом і

обшуком; приходять їм на заміну в тих випадках, коли обвинувачений або вчинений ним злочин не представляють великої суспільної небезпеки або, коли представлені гарантії, що обвинувачений не сховається від слідства і якщо він не буде продовжувати злочинну діяльність та протидіяти розслідуванню і суду [9, с. 45]. У кримінальному процесі США арешт є заходом процесуального примусу, що обмежує свободу людини у вигляді взяття під варту, при цьому несе важливу додаткову функцію – порушення кримінального переслідування відносно конкретної особи. Роз'яснення причини арешту, зазначених в ордері, виконує роль пред'явлення обвинувачення [9, с. 28]. У США існує два види арешту: на підставі ордеру та без такого. Якщо із скарги або аффідевіту (заява – письмове показання під присягою), або аффідевітів, поданих разом із скаргою, виявляється, що є достатні підстави вважати, що вчинено злочин і що його вчинив обвинувачений, то будь-якому чиновникові, уповноваженому на те законом, має бути виданий ордер на арешт цього обвинуваченого. На відповідне прохання прокурора замість ордеру на арешт має бути видана суддею повістка про виклик до суду. За однією скаргою може бути видано більше одного ордеру або більше однієї повістки про виклик до суду. Якщо обвинувачений не з'явився за повісткою, має бути виданий ордер на арешт.

Конституція США прямо не закріплює права на арешт без ордеру. Однак, у федеральному законодавстві, так само як і в законодавстві штатів, містяться норми, засновані на англійському загальному праві, які дозволяють кожному громадянину здійснити арешт без ордеру (так званий «цивільний арешт») при дотриманні певних умов (підстав). У будь-якому випадку та незалежно від способу здійснення арешту його законність визначається з'ясуванням, чи були в особи (поліцейського) достатні підстави на вчинення таких дій. Перевіркою останніх має бути встановлено, що співробітник поліції, який здійснив арешт, був обґрунтовано переконаний у тому, що заарештований ймовірно скоїв або вчиняв злочин чи був його співучасником. Критерієм такого переконання є гіпотетичне сприйняття розумного та обережного людиною.

Висновки. Отже, розглянуті вище запобіжні заходи різних країн світу дуже схожі між собою. Це затримання, домашній арешт, тримання під вартою тощо. Однак, порядок їх застосування може значно відрізнятися, тому використання такого зарубіжного досвіду для вдосконалення КПК України є безперечно необхідним та цінним.

Використані джерела:

1. Про пробацію : Закон України станом на 05.02.2015 // Відомості Верховної Ради, 2015. – № 13. – С. 93.

2. Сухарев А. Я. Правовые системы стран мира : [энциклопедический справочник] / отв. ред. докт. юрид. наук А. Я. Сухарев ; [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Норма, 2003. – 977 с.

3. Майорова Л. В. Уголовно-процессуальное законодательство Чешской республики : учеб.-метод. пособ. / Майорова Л. В. – Красноярск : Краснояр. гос. ун-т, 1999. – 107 с.

4. Уголовно-процессуальный кодекс Эстонии. – М. ; Таллин : Юрист, 2004. – 272 с.

5. Уголовно-процессуальный кодекс Литовской Республики : Кодекс за станом на 14.03.2002 № IX-785 [Электронный ресурс] // Режим доступа до кодексу : http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=319053.

6. Ткачева Н. В. Особенности применения мер уголовно-процессуального принуждения в Великобритании / Ткачева Н. В. // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Право, Выпуск 13. – 2008. – Вып. 2 (102). – С. 83–87.

7. Стойко Н. Г. Уголовный процесс Англии и Уэльса, Бельгии и Дании: сравнительно-правовой аспект / Н. Г. Стойко, А. С. Шагинян. – Красноярск : Красноярский гос. ун-т, 1997. – 82 с.

8. Уголовно-процессуальный кодекс Федеративной Республики Германии 6 кодекс по сост. на 7 апр. 1987 г. ; (с изм. и дополн. по состоянию на 1 янв. 1993 г.) / [пер. с нем. и предисл. канд. юрид. наук Б. А. Филимонова]. – М. : Манускрипт, 1994. – 204 с.

9. Махов В. Н. Уголовный процесс США (досудебные стадии) : [учеб. пособ.] / В. Н. Махов, М. А. Пешков. – М. : ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1998. – 208 с.

Дрозд В.Г. Меры пресечения, связанные с ограничением свободы по уголовному процессуальному законодательству стран-членов Европейского Союза

В статье приведены виды мер пресечения, которые связаны с ограничением воли соответственно криминальному процессуальному законодательству государств, которые присоединились к Европейскому Союзу. В частности, рассмотрено применение мер пресечения в Австрии, Бельгии, Болгарии, Германии, Эстонии, Латвии, Литве, Венгрии, Словении, Соединенных Штатах Америки, Чехии и др. Акцентировано внимание на институте probation, указано его возможности использования на досудебном расследовании.

Ключевые слова: *меры пресечения, страны-члены Евросоюза, институт probation, криминальное судопроизводство, арест, домашний арест, взятие под стражу.*

Drozd V.G. Measures of restriction related to the limitation of freedom of the European Union member states' criminal procedure law

The article describes the kinds of preventive measures that are associated with restriction of freedom respectively of the criminal procedure law States that joined the European Union. In particular, we consider the application of preventive measures in Austria, Belgium, Bulgaria, Germany, Estonia, Latvia, Lithuania, Hungary, Slovenia, the United States of America, Czech Republic, etc.

It focuses on the probation Institute, on its application during the pre-trial investigation. This Institute is applied in the Czech Republic, the essence of which is that the purpose of imprisonment can be achieved by means of supervision by the probation officer. In Estonia probation are included in addition to measures of restraint, in Latvia during the period of probation lasts from three to eighteen months. In Slovenia in the preliminary stage, the Prosecutor may apply to the probation service and to instruct her to prepare a valuation report in respect of the suspect or the accused to establish the need for provisional arrest.

The steps of the court with respect to the election of a particular form of preventive measure, and replace it with a more mild or more severe, or if it is cancelled. On the example of Hungary considered this measure as a preliminary conclusion. The reasons for the election of such measure of restraint, and the timing of review by the court of the necessity of pre-trial detention and release from custody. The attention is given house arrest and his forms are listed some precautionary measures, it serves as an alternative, and the experience of application of such measure of restraint, in different countries. The example of such countries as England, Belgium, Denmark is order, the grounds of detention of a person suspected of committing a crime. Among the measures restricting the freedom of the suspect, the accused member countries of the European Union address the following: temporary detention, pretrial detention, remand, pre-arrest, arrest, house arrest, forced attendance, police surveillance, movement restrictions and several others.

Key words: *measures of restriction, European Union member states, probation institution, criminal proceedings, arrest, house arrest, взяття под стражу, incarceration.*

УДК 343.225

О.В. Зайцев

ДО ПИТАННЯ ПРО ВКЛЮЧЕННЯ ДО МЕДИЧНОГО КРИТЕРІЮ НЕОСУДНОСТІ СОМАТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

У статті висвітлено коло проблемних питань, пов'язаних із медичним критерієм неосудності в кримінальному праві України. На підставі результатів досліджень у галузі медицини та права піддано аналізу обґрунтованість розширення медичного критерію неосудності шляхом включення до нього соматичних захворювань.

Ключові слова: *неосудність, медичний критерій, соматичні захворювання, психічний розлад, психіатрія.*

Постановка проблеми. Кримінальний кодекс України у ч. 2 ст. 19 передбачає визначення неосудності. Поняття неосудності за останні 50 років вирізнялося достатньою догматичністю, а її формула фактично не змінилася з часів КК УРСР 1960 року. У науці кримінального права наведену в законі сукупність ознак неосудності, що її характеризують, розглядають як її формулу [1, с. 26–47.]. Зазначимо, що критерії неосудності, їх зміст фундаментально розглядалися радянською наукою кримінального права. Більшість із досягнутих положень й досі використовуються при